

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

**2026-YIL / IYUN/6-SON,
V-QISM**

Google Scholar

ISSN

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 2026-yil, iyun.
V-qism*

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhriddinov Zafarjon Fakhriddin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

KORPORATIV BOSHQARUVDA ESG TAMOIYLLARINI JORIY ETISHNING IQTISODIY TAHLILI.....	12
I. R. Berdikulova	
TEKSTIL SANOATIDA SUV ISTE'MOLI VA QAYTA ISHLASH ULUSHI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIK: 20 DAVLAT MISOLIDA KORRELYATSIIYA VA K-MEANS KLASTER TAHLILI.....	16
Zayniyev Diyorbek Zokir o'g'li	
Turobova Hulkar Rustamovna	
O'ZBEKISTONDA BIZNES BIRLASHUVLARINI HISOBGA OLISHNI MHXS (IFRS) 3 ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH.....	24
Davletov Ikrom Raximberganovich	
VINOCHILIK SANOATI KORXONALARIDA TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI TASHKIL QILISH VA O'TKAZISH TARTIBI.....	33
Jo'rayev Dilshod Xudoyqulovich	
СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К СОВЕРШЕНСТВОВАНИЮ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ПРЕДПРИЯТИЯМИ	38
Абдуллаева М.Б.	
AGROSANOAT MAJMUASIDA INTEGRATSION TUZILMALARNING ISTIQBOLLI SHAKLLARINING NAZARIY ASOSLARI.....	44
Murodov Sherzodbek Murod o'g'li	
RESPUBLIKADA YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING BOZOR MEXANIZMI.....	51
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN MAHALLALARDA KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISHGA KO'MAKLASHISH.....	55
Niyozov Zuxur Davronovich	
Yarlaqabov Faxriddin Baxodir o'g'li	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОТЧЕТА О ФИНАНСОВОМ ПОЛОЖЕНИИ КОМПАНИИ В СООТВЕТСТВИИ С ТРЕБОВАНИЯМИ МСФО	58
Худойкулова Дилора Дилмуродовна	
SANOAT KORXONALARINING INVESTITSIYALARI TARKIBI VA ULARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINING IQTISODIY TAHLILI.....	64
Karimova Saodatxon Ulug'bek qizi	
XALQARO MOLIVAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA MUVOFIQ JORIY AKTIVLARNI HISOBGA OLISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	71
Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
DAVLAT TOMONIDAN TURIZM SOHASINI MOLIVAVIY QO'LLAB-QUVVATLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	77
Karimova Dilafruz Sadridin qizi	
МЕТОДЫ АНАЛИЗА ЦИФРОВИЗАЦИИ В РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ.....	82
Ахмедова(Жабборова) Нилуфар Икболжон кизи	
AHOLI ZICH JOYLASHGAN HUDUDLARDA KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOY-IQTISODIY OMILLARI VA HORIJIIY TAJRIBA TAHLILI	89
Bo'stonova Nilufar Abdusmatovna	
Nematjonova Risolatxon Dilshodbek qizi	
JANUBIY KOREYA TAJRIBASIDA CHIQINDILARNI BOSHQARISHDA EPR TIZIMI VA RAQAMLI YECHIMLARINING O'RNI	94
Otarbayev Zamir Zairovich	

SANOAT SALOHİYATI SAMARADORLIGINI INVESTISIYALAR ASOSIDA OSHIRISHNING MINTAQAVIY XUSUSIYATLARI	100
Urazaliyev Bekzod Sultanbayevich	
ЦИФРОВЫЕ НАВЫКИ КАК ФАКТОР КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ЖЕНСКИХ КАДРОВ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ УЗБЕКИСТАНА.....	107
Дониёрова Зухрабону Алишер кизи	
TURIZM SUG'URTASI VA UNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	113
Хо'jamov Akbar Bahriddinovich	
KELAJAKDAGI GLOBAL VA MINTAQAVIY IQLIM O'ZGARISHI HAMDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH ZARURIYATI.....	118
Djumayev Askar Xaydarovich	
SAMARQAND VILOYATI UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA RESURSLARNI BOSHQARISH SAMARADORLIGI.....	123
Erdonov Muhammadamin Erdon o'g'li	
Qahhorova Nargiza Qahramonovna	
Rafiqjonov Damir Raxim o'g'li	
Jamilov Firdavs Otabek o'g'li	
ПУТИ РАСШИРЕНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ	129
Норкулов Хабибулло	
Абдурасулова Шахзода	
Бахриддинов Дилшодбек	
NATIV BRENDING VOSITASI SIFATIDA UGC VA EGC: GLOBAL TENDENSIYALAR VA O'ZBEKISTON BOZORIGA MOSLASHUV	135
Yuldasheva Mahliyo Baxtiyor qizi	
SOLIQ TO'LOVCHILARGA XIZMAT KO'RSATISHDA RAQAMLASHTIRISH ORQALI SOLIQ MA'MURCHILIGINING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	138
Shamsiyev O'ktam Sayfitdinovich	
НАУЧНЫЕ ПОДХОДЫ И ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ЦИФРОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ ПРИ УПРАВЛЕНИИ БИЗНЕС-ПРОЦЕССАМИ	147
Джуманов А.А.	
BANK SEKTORIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR VA XARAJAT SAMARADORLIGI: XALQARO TAJRIBA ASOSIDA EKONOMETRIK BAHOLASH.....	157
Masharipova Durdona Ulug'bekovna	
РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ.....	164
Джуманов А.А.	
DAVLAT XARIDLARIDA SUN'IY INTELLEKTGA ASOSLANGAN NARXLAR MODULINI JORIY ETISH: KORRUPSIYAGA QARSHI KOMPLAYENS, HISOBDORLIK VA RAQOBATNI KUCHAYTIRISH YO'NALISHLARI.....	174
Rahmanov Furqat Temirovich	
АНАЛИЗ НА ОСНОВЕ МОДЕЛИ АЛЬТМАНА ПРИ ОЦЕНКЕ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН	179
Ибрагимов Гайратжон Артикович	
TIJORAT BANKLARIDA RISKLARNI BOSHQARISHNINZ ZAMONAVIY MODELLARI VA KOMPLAYENSNAZORAT TIZIMINI RIVOJLANTIRISH	186
Fayziyev Sherzod Djunaydilloyevich	
SUN'IY INTELLEKTNING MEHNAT UNUMDORLIGI VA MOBILIGIGA TA'SIRI.....	192
Shakarov Zafar Gafforovich	

URGUT ERKIN IQTISODIY ZONASIDA SANOAT TARMOQLARINI KLASTERLASH SAMARADORLIGINING TAHLILI	198
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich	
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li	
Uzoqov Rafiq O'lmas o'g'li	
INFRATUZILMA INVESTITSİYALARINING AHOLI FAROVONLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI	204
Jiyanov Laziz Najimovich	
«ЗЕЛЁНОЕ» ВОДОСНАБЖЕНИЕ В ЗАСУШЛИВЫХ РЕГИОНАХ: МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ ДЛЯ ЦЕНТРАЛЬНОЙ АЗИИ	210
Курбанова Дилфуза Махсудовна	
TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIKPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI	217
Karimova Feruza Xamidullayevna	
PAXTACHILIKDA ZAMONAVIY AGROTEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISH VA EKOLOGIK MUVOZANAT TA'MINLASHNING IQTISODIY MEXANIZMI.....	221
Ishniyazov Zoxid Normamatovich	
FUQAROLAR MUHOJIRLARI MA'LUMOTLARI ASOSIDA HUDUDLARNING IJTIMOIIYIQTISODIY RIVOJLANISH DARAJASINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI	226
Inomov Daniyar Valijonovich	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA QIMMATLI QOG'OZLAR BILAN OPERATSIYALARNI TAKOMILLASHTIRISH: HOLAT TAHLILI VA TAVSIYALAR.....	232
Niyozov Zuhur Davronovich	
Xolmurotov Sardor	
Haydaraliyev Avaz	
YAQIN SHARQDA TURIZM EKSPORTI STRATEGIYALARI VA ULARNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH IMKONIYATLARI: BAA VA SAUDIYA ARABISTONI TAJRIBASI ASOSIDA QIYOSIY TAHLIL	238
Tolibova Aziza To'lqin qizi	
BANKLARDA IJARA MUOMALALARINI TARTIBGA SOLUVCHI ME'YORIY - HUQUQIY ASOSLAR VA XALQARO STANDARTLAR.....	243
Sativaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyevna	
QURILISH MATERIALLARI KORXONALARIDA STRATEGIK RISK-MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	247
Masharipova Sevara	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA TASHQI IQTISODIY FAOLIYATNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	251
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
Muhammadjonova Iroda Bahodir qizi	
BALIQCILIK TARMOG'INI INTENSIV RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI VA ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	256
Iskandar Yunusov	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI: AGROEKOLOGIK VA IJTIMOIIYIQTISODIY YONDASHUVLAR INTEGRATSIYASI	262
Mirzanov Berdak Joldasbeviç	
RAQAMLI TEKNOLOGIYALARNING IPOTEKA KREDITLASH JARAYONINI OPTIMALLASHTIRISH MEXANIZMLARIGA TA'SIRI	268
A'zamxo'jayeva Nihol	
CHORVACHILIK MAHSULOTLARI STATISTIK KO'RSATKICHLAR TIZIMI: METODOLOGIYA VA TAKOMILLASHTIRISH	273
Aysachev Abdulfotix Abdulfaizovich	

O'ZBEKISTONDA XIZMATLAR EKSPORTINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY MEKANIZMLARI.....	278
Ruziyeva Nigina Baxtiyorovna	
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDA OLIB BORILGAN ISLOHOTLAR (MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMI MISOLIDA)	284
G.A. Norbo'tayeva	
YASHIL MARKETING VA ESG INTEGRATSIYASI: STATISTIK TAHLIL VA BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	288
Charos G'ayratova	
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВЫХ СИСТЕМ И ОБЗОР ИНСТРУМЕНТОВ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ.....	294
Джуманов, А.А.	
RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA INVESTITSİYALARNI JALB QILISH — IQTISODIY TARAQQIYOTNING MUHIM OMILI.....	303
Bayitova Rohatoy Bahrom qizi	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI ISHLAB CHIQRUVCHILARNI SUG'URTA MEKANIZMLARI ORQALI MOLIYALASH MASALALARI	307
Xakimov Zafar Ibragimovich	
SOLIQ MA'MURCHILIGI ORQALI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING BARQAROR FAOLIYAT YURITISHINI TA'MINLASH MUAMMOLARI.....	314
Ahrorqulov Jonibek Otabek o'g'li	
FOOD PRICE VOLATILITY AND ITS EFFECTS ON LOW-INCOME HOUSEHOLDS	320
Rakhmatova Mukhlisa Dilshod qizi	
SUN'IY INTELLEKTNING O'ZBEKISTON SOLIQ TIZIMI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDAGI AHAMIYATI.....	327
Hamidova Shahzoda Odiljanovna	
MHS VA XUSUSIY SEKTOR KREDITLARI: MAMLAKATLARARO EMPIRIK TAHLIL.....	331
Davronbek Matyakubovich Matkarimov	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA OLIY TA'LIM XIZMATLARINI TASHKIL ETISHNING ZARURATI.....	336
Xasanova Yulduz Kayumovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA ALOQA KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	340
Saidqosimova Umida Ibragimovna	
PROSPECTS FOR DEVELOPING BROKERAGE AND UNDERWRITING ACTIVITIES OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN.....	345
Niyozov Zukhur	
Barnoyev Mirfayoz	
Yadgarov Avaz	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN HIGHER EDUCATION: A GLOBAL REVIEW OF AI-POWERED TEACHING AND LEARNING	349
Begzod Nishanov	
BULUTLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA ELEKTRON TA'LIM RESURSLARINI BOSHQARISH MEKANIZMLARI.....	356
Raxim Matniyazov	
Umar Asrayev	
ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ФОРМИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ.....	367
Зугурова Зилола Дамировна	

FOREIGN COUNTRIES' EXPERIENCE IN ORGANIZING AND MANAGING SMALL INDUSTRIAL ZONES	371
Shodmonkulov Kamoliddin Murodillayevich	
МЕЖДУНАРОДНЫЕ ДЕНЕЖНЫЕ ПЕРЕВОДЫ КАК ФИНАНСОВЫЙ РЕСУРС УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УЗБЕКИСТАНА: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ И ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ КЛАССИФИКАЦИЯ	375
Гимранова О. Б.	
О'ZBEKISTON HUDUDLARIDA KAMBAG'ALLIK DARAJASI TAHLILI (2010–2025-yillar)	383
Hojiyev Tal'at Toshpo'latovich	
MINTAQADA TABIIY KAPITALNI JAMG'ARISH SAMARADORLIGINI INTEGRAL INDEKS ASOSIDA BAHOLASH VA HUDUDLARNI TABAQALASHTIRISH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	388
Raximov Faxriddin Shavkatovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INI UNDIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SOLIQ TO'LOVCHILAR XULQ-ATVORINI MODELLASHTIRISH: INSTITUTSIONAL VA BIXEVORISTIK YONDASHUVLARNING INTEGRATSIYASI	393
Urazmatov Jonibek Musurmanovich	
О'ZBEKISTON BANK SEKTORIDA RAQAMLI XIZMATLAR BOZORI: JORIY HOLAT, TENDENSIYALAR VA XALQARO TAJRIBA	398
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
KORXONALAR EKSPORT FAOLIYATINI BOSHQARISHDA INNOVATSION MOLIVAVIY INSTRUMENTLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH.....	403
To'rayeva Yulduz Shamsiddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI BO'YICHA XORIJIY TAJRIBALAR	410
Islomov Shuhrat Marufjonovich	
Eshquvvatova Nodira Abdullayevna	
METHODOLOGICAL APPROACHES TO ENHANCING PROFESSIONAL COMMUNICATION SKILLS OF FUTURE TEACHERS IN A DIGITAL LEARNING ENVIRONMENT	416
Dilnoza Jorayevna Kuvatova	
MINTAQAVIY TURIZM RESURLARINING TASNIFI VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'NALISHLARI (SAMARQAND, BUXORO VA XORAZM VILOYATLARI MISOLIDA)	420
Sharipov Shahriyor Shamsiddin o'g'li	
О'ZBEK VA INGLIZ TILSHUNOSLIKLARIDAGI SUBYEKT VA PREDIKAT PARADIGMASI, ULARNING UMUMIY VA XUSUSIY JIHATLARI	423
Azamova Gulruh Akbar qizi	
BUXORODA TURISTLAR XAVFSIZLIGI: TURISTLARNING XAVFSIZLIK HISSI VA MUAMMOLAR TAHLILI	428
Kurbanova Mohinur Xabib qizi	
Davronova Durdona Akobirovna	

BUXORODA TURISTLAR XAVFSIZLIGI: TURISTLARNING XAVFSIZLIK HISSI VA MUAMMOLAR TAHLILI

Kurbanova Mohinur Xabib qizi

Buxoro davlat universiteti

“Turizm va mehmonxona xo‘jaligi” kafedrasida katta o‘qituvchisi, i.f.f.d.

Email: m.x.kurbanova@buxdu.uz

Davronova Durdona Akobirovna

Buxoro davlat universiteti

“Turizm va mehmonxona xo‘jaligi” kafedrasida talabasi

Email: durdonaakobirovna05@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu tadqiqot sayyohlarning O‘zbekistonni xavfsiz hudud sifatida qanday baholashlarini aniqlash maqsadida Buxoro turistik hududining Eski shahar qismida 66 nafar xorijiy sayyoh ishtirokida o‘tkazildi. Tadqiqot Bauerning “Perceived Risk Theory” (Qabul qilingan xavf nazariyasi) asosida ishlab chiqilgan so‘rovnoma yordamida amalga oshirilib, unda turistlarning umumiy xavfsizlik hissi, xavfsizlik infratuzilmasiga bergan bahosi hamda sayohat davomida duch kelgan holatlari o‘rganildi. Natijalar respondentlarning 98,4 foizi (65 nafar) O‘zbekistonda o‘zini xavfsiz his qilganini ko‘rsatdi. Shu bilan birga, ayrim ishtirokchilar til bilan bog‘liq qiyinchiliklar va narxlar darajasi bo‘yicha ayrim noqulayliklarni qayd etdilar. Tadqiqot natijalari turizmga xavfsizlikning turistlar ishonchini mustahkamlash, hududning ijobiy imidjini shakllantirish, sayyohlar oqimini ko‘paytirish hamda xizmatlar sifatini rivojlantirishdagi muhim o‘rnini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: turizmga xavfsizlik, turist xavfsizligi, qabul qilingan xavf nazariyasi, xavfsizlikni idrok etish indeksi, turistik imidj, sayyohlar ishonchi.

Аннотация: Данное исследование проведено с целью определения восприятия иностранными туристами Узбекистана как безопасного туристического направления. Опрос был организован среди 66 иностранных туристов в исторической части Старого города Бухары на основе теории «Perceived Risk Theory» (теория воспринимаемого риска) Бауэра. В рамках исследования были изучены общее чувство безопасности туристов, их оценка инфраструктуры безопасности, а также отдельные ситуации, с которыми они столкнулись во время путешествия. Результаты показали, что 98,4 % респондентов (65 человек) чувствовали себя в Узбекистане безопасно. Вместе с тем некоторые участники отметили определённые трудности, связанные с языковым общением и уровнем цен. Полученные результаты подтверждают важную роль безопасности в укреплении доверия туристов, формировании положительного имиджа территории, увеличении туристического потока и повышении качества туристических услуг.

Ключевые слова: безопасность в туризме, безопасность туристов, теория воспринимаемого риска, индекс восприятия безопасности, туристический имидж, доверие туристов.

Abstract: This study was conducted to examine how foreign tourists perceive Uzbekistan as a safe tourist destination. A survey was administered to 66 international tourists in the Old City area of Bukhara tourist destination based on Bauer’s Perceived Risk Theory. The questionnaire focused on tourists’ overall sense of safety, their evaluation of safety infrastructure, and their experiences during the trip. The findings revealed that 98.4% of respondents (65 tourists) felt safe while traveling in Uzbekistan. At the same time, a small number of participants reported certain difficulties related to language communication and price levels. The results confirm that safety plays a significant role in strengthening tourist confidence, enhancing the positive image of a destination, increasing tourist arrivals, and improving the quality of tourism services.

Keywords: tourism safety, tourist safety, Perceived Risk Theory, safety perception index, destination image, tourist confidence.

KIRISH

Turizm sohasida xavfsizlik masalasi bugungi kunda nafaqat mahalliy, balki global miqyosdagi muhim omillardan biri hisoblanadi. Jahon Turizm Tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, turistlar destinatsiya tanlashda tarixiy obidalar yoki xizmat sifatidan oldin o'z xavfsizligini baholaydi. Shu sababli ko'plab davlatlar "xavfsiz turizm" siyosatini milliy turizm strategiyasining asosiy qismiga aylantirgan¹. Turizm xavfsizligi — bu turistlarning sayohat davomida hayoti, sog'lig'i, mol-mulki, huquqlari va ruhiy holatini turli xavf-xatarlardan himoya qilishga qaratilgan tizimli chora-tadbirlar majmuasidir.

Bugungi kunda turizm dunyo iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan sohalaridan biri hisoblanadi. Turistlar oqimining ortishi bilan xavfsizlik masalasi turizm industriyasining asosiy omillaridan biriga aylandi. Turistlar sayohat davomida o'zini xavfsiz his qilishi manzil tanlashdagi muhim omillardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, jinoyatchilik, transport muammolari, firibgarlik va xizmat sifati turistlarning umumiy taassurotiga bevosita ta'sir qiladi.

Masalan, Singapore dunyodagi eng xavfsiz turistik davlatlardan biri sifatida e'tirof etiladi. Ushbu mamlakatda turistlar xavfsizligini ta'minlash maqsadida kuchli videokuzatuv tizimlari, qat'iy qonunchilik, raqamlashtirilgan transport tizimi va turistlarga mo'ljallangan maxsus axborot markazlari faoliyat yuritadi. Natijada Singapur "Global Peace Index" hamda "Safety Perception Index" reytinglarida yuqori o'rinlarni egallab kelmoqda. Ayniqsa, turistlarga nisbatan firibgarlik va noqonuniy narx oshirish holatlarining juda kam uchrashi mamlakat turizm imijining mustahkamlanishiga xizmat qilmoqda.

Shuningdek, United Arab Emirates, xususan, Dubai shahri ham xavfsiz turizm modeli bilan ajralib turadi. Dubayda "Tourist Police" tizimi, sun'iy intellekt asosidagi kuzatuv texnologiyalari hamda 24 soatlik turistik yordam xizmatlari yo'lga qo'yilgan. Bu esa turistlarning o'zini xavfsiz his qilishiga va qayta tashrif ehtimolining oshishiga sabab bo'lmoqda.

O'zbekiston ham so'nggi yillarda xavfsiz turizmni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. Ayniqsa, Buxoro kabi tarixiy shaharlarda turistlar xavfsizligini ta'minlash maqsadida turistik politsiya, videokuzatuv tizimlari va zamonaviy infratuzilma joriy etildi. Shu jihatdan O'zbekiston tajribasi xalqaro xavfsiz turizm tendensiyalariga mos ravishda rivojlanib borayotganini ko'rsatadi.

O'zbekistonda turizm xavfsizligini ta'minlash davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Prezident farmonlari va hukumat qarorlari asosida turistlar uchun xavfsiz, qulay va zamonaviy turistik muhit yaratish bo'yicha tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda. "Xavfsiz turizm" konsepsiyasi esa mamlakatning xalqaro turizm bozorida imijini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qilmoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.01.2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-son²li Farmoniga ko'ra, yuqori turistik salohiyatga ega bo'lgan hududlarda xavfsiz turizmni ta'minlash bo'yicha ichki ishlar organlarining maxsus bo'linmalarini tashkil qilish, ularni zamonaviy texnika va transport vositalari bilan ta'minlash to'g'risida aytib o'tilgan.

O'zbekistonda xavfsizlik tizimida yaratilgan imkoniyatlar sayyohlar sonining muntazam oshib borayotganining yaqqol isboti bo'lib xizmat qiladi. Bunda Milliy statistika qo'mitasining dastlabki ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda jami 11,7 mln nafar chet el fuqarolari turistik maqsadlarda O'zbekistonga tashrif buyurgan. Bu ko'rsatkich o'tgan yilning mos davri bilan solishtirilganda 3,7 mln nafarga yoki 46,8 % ga oshgan³.

O'zbekiston 121 mamlakatni o'z ichiga olgan "Safety Perception Index 2023" — dunyoning eng xavfsiz mamlakatlari reytingida 1-o'rinni egalladi⁴.

"Safety Perception Index" beshta faktorga e'tibor qaratadi: oziq-ovqat va suv, zo'ravonlik jinoyatlari, noqulay ob-havo sharoiti, aqliy sog'lomlik hamda mehnat muassasalaridagi xavfsizlik. Ushbu omillar mamlakatlarning xavfsizlik reytingi uchun asos bo'ladigan obrazni ishlab chiqishda muhim asos bo'lib xizmat qiladi. O'zbekistonning mazkur reytingda birinchi o'rinda ekanligi chet ellik sayyohlarning mamlakatimizga bemalol kelib-ketishlari uchun zamin yaratadi.

Tadqiqot maqsadi turistlar orasida o'tkazilgan so'rovnomanini tahlil qilgan holda, ularning Buxorodagi xavfsizlik tizimi haqidagi fikrlarini o'rganish, kamchiliklarni aniqlash va takliflar berib, xavfsizlikni yanada kuchaytirishga qaratilgan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Turizm xavfsizlik masalalari xalqaro ilmiy tadqiqotlarda eng ko'p o'rganilayotgan mavzulardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, turistlarning xavfsizlikni qanday qabul qilishi va bu holatning sayohat qaroriga ta'siri ko'plab olimlar tomonidan tahlil qilingan.

1 UNWTO (World Tourism Organization). (2023). International Tourism and Safety Report

2 <https://lex.uz/docs/-4143188>

3 O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy veb sayti - <https://stat.uz/uz/>

4 Yuz.uz axborot portali - Safety Perception Index bo'yicha ma'lumotlar <https://yuz.uz/index.php/ru/news/uzbekistan-zanyal-pervoe-mesto-v-reytinge-samx-bezopasnx-stran>

Turizmda xavfsizlik masalalarini o'rganishda "Perceived Risk Theory", ya'ni "Qabul qilinadigan xavf nazariyasi" muhim nazariy yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu nazariya Raymond Bauer tomonidan 1960-yilda ishlab chiqilgan bo'lib, iste'molchilarning qaror qabul qilish jarayonida xavfni qanday qabul qilishi muhim omil ekanligini ta'kidlaydi. Keyinchalik ushbu nazariya turizm tadqiqotlarida ham keng qo'llanila boshlandi. Nazariyaga ko'ra, turistlar sayohat davomida mavjud real xavfdan ko'ra, xavfni qanday his qilishi va qabul qilishi asosiy ahamiyatga ega hisoblanadi. Turistlar notanish muhit, til bilmaslik, moliyaviy xavf, transport muammolari yoki jinoyatchilik bilan bog'liq xavotirlarni oldindan baholaydi va shu asosda destinatsiyani tanlaydi⁵.

Yang E. C. L. va Vijaya Nair (2015) turistlarning xavfsizlik hissi sayohat qaroriga bevosita ta'sir qilishini ta'kidlaydi. Ularning fikricha, turistlar xavfsizlik darajasi yuqori deb hisoblagan destinatsiyalarga ko'proq tashrif buyuradi⁶. Shuningdek, Sánchez-González va hamkorlari (2024) xavfsizlik destinatsiyaning raqobatbardoshligi va xalqaro imijini belgilovchi muhim omillardan biri ekanligini qayd etadi⁷. Baş va Bayraktaroğlu (2024) turizmde eng ko'p uchraydigan muammolar sifatida ortiqcha narx olish, mayda firibgarlik va transport bilan bog'liq muammolarni ko'rsatadi⁸.

Cohen (1972) turistlarning xatti-harakatlari va psixologik holatini o'rganar ekan, sayohat davomida xavfsizlik hissi turistlarning umumiy taassuroti va qoniqish darajasiga bevosita ta'sir qilishini ta'kidlagan.⁹ Pizam va Mansfeld (1996) esa turizm xavfsizligini turizm industriyasining barqaror rivojlanishidagi eng muhim omillardan biri sifatida baholaydi. Ularning tadqiqotlariga ko'ra, jinoyatchilik, terrorizm va ijtimoiy beqarorlik turistlar oqimining keskin kamayishiga sabab bo'lishi mumkin¹⁰.

Ding va Wu (2022) tomonidan olib borilgan tadqiqotda turistlarning xavfsizlikni qabul qilish darajasi destinatsiya imijining shakllanishida muhim rol o'ynashi aniqlangan¹¹.

Khasawneh va Alfandi (2019) tadqiqotida turistlar o'zlarini xavfsiz his qilgan hududlarga qayta tashrif buyurish ehtimoli yuqori ekanligini ta'kidlagan¹².

Shuningdek, Najar va Rather (2023) tomonidan olib borilgan ilmiy izlanishda turistlarning xavf-xatarlarni qabul qilishi destinatsiyaga sodiqlik darajasiga ta'sir qiluvchi asosiy omillardan biri sifatida baholangan¹³.

Hsu, Lin va Lee (2017) esa Xitoylik turistlarning sayohat qarorlarini o'rganish jarayonida xavfsizlik va himoya tizimlari turistlarning destinatsiya tanlashida muhim ahamiyat kasb etishini aniqlagan¹⁴.

Turizmde perceived risk bir necha ko'rinishda namoyon bo'ladi: jismoniy xavf (jinoyatchilik, terrorizm, avariya); moliyaviy xavf (firibgarlik, ortiqcha xarajat); sog'liq bilan bog'liq xavf; psixologik xavf; xizmat sifati bilan bog'liq xavf; transport va logistika muammolari.

Agar turist destinatsiyani xavfsiz deb hisoblasa, uning ushbu hududni tanlash ehtimoli ortadi. Aksincha, xavf hissining yuqoriligi turistlar oqimining kamayishiga olib kelishi mumkin. Shu sababli zamonaviy turizmde xavfsizlikni ta'minlash nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy ahamiyatga ham ega hisoblanadi.

Bugungi kunda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan "Xavfsiz turizm" siyosati turistlarda ijobiy xavfsizlik tasavvurini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Turistik hududlarda videokuzatuv tizimlarining o'rnatilishi, turistik politsiya faoliyati, mehmonxonalar xavfsizlik standartlari va zamonaviy infratuzilmaning rivojlantirilishi turistlarning xavfni past darajada qabul qilishiga yordam bermoqda.

Mazkur tadqiqot davomida o'tkazilgan so'rovnoma natijalari ham turistlarning xavfsizlikni qabul qilishi ularning sayohat taassurotlari va destinatsiyani qayta tanlash ehtimoliga sezilarli ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Respondentlarning aksariyati xavfsizlik darajasi yuqori bo'lgan hududlarda o'zlarini erkin va qulay his qilishlarini bildirgan. Ayniqsa, jamoat xavfsizligi, transport tizimi va mahalliy aholining munosabati turistlarning umumiy qoniqish darajasiga bevosita ta'sir qiluvchi asosiy omillar sifatida qayd etilgan.

5 Bauer, R.A. (1960). Consumer Behavior as Risk Taking. *Dynamic Marketing for a Changing World*. American Marketing Association.

6 Yang, E.C.L., & Nair, V. (2015). Tourism at Risk: A Review of Risk and Perceived Risk in Tourism. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*.

7 Sánchez-González, P. va boshqalar. (2024). Smart Tourist Destinations (STD) Management and Security from a Systematic and Bibliometric Review

8 Baş, M., & Bayraktaroğlu, E. (2024). Crime in Tourism: A Systematic Literature Review and Bibliometric Analysis.

9 Cohen, E. (1972). Toward a Sociology of International Tourism. *Social Research*, 39(1), 164–182.

10 Pizam, A., & Mansfeld, Y. (1996). *Tourism, Crime and International Security Issues*. Wiley Publishing.

11 Ding, G., & Wu, J. (2022). Influence of tourism safety perception on destination image: A case study of Xinjiang, China. *Sustainability*, 14(3), 1663.

12 Khasawneh, M. S., & Alfandi, A. M. (2019). Determining behaviour intentions from the overall destination image and risk perception. *Tourism and hospitality management*, 25(2), 355-375.

13 Najar, A. H., & Rather, A. H. (2023). Assessing the relationship of perceived risks with destination image and destination loyalty: a tourist's perspective visiting volatile destinations. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(3), 1357-1379.

14 Hsu, S. C., Lin, C. T., & Lee, C. (2017). Measuring the effect of outbound Chinese tourists travel decision-making through tourism destination image and travel safety and security. *Journal of Information and Optimization Sciences*, 38(3-4), 559-584.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda birlamchi hamda ikkilamchi ma'lumotlardan hamda Bauerning "Perceived Risk Theory" (Qabul qilinadigan xavf nazariyasi)dan foydalanildi. Birlamchi ma'lumotlar Google Forms'da maxsus tuzilgan so'rovnoma yordamida Buxoroning Eski shahar qismida tasodifiy tanlab olingan mehmonlar orasida o'tkazildi va so'rovnoma davomida erkin suhbat olib borildi. Ikkilamchi manbalar rasmiy nashrlar, saytlar va boshqa chop etilgan materiallardan yig'ildi hamda bir nechta xorijiy davlatlar taqqoslandi. Umumiy hisobda 66 nafar respondent tadqiqotga jalb etildi. Ma'lumotlar statistikasi uchun Google Forms'ning tahlil bo'limidagi turli xil diagrammalardan foydalanildi, har bir savol bo'lim tarzida yoritib berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot 2026-yil 16–23-aprel kunlari davomida o'tkazildi. Ishtirokchilarning barchasi (66 respondent) savollarga to'liq javob berdi. So'rovnomaning boshlang'ich savollari ishtirokchilarning qaysi mamlakatdan tashrif buyurganligi, yoshi va Buxoroda necha kun davomida bo'lishini aniqlashga qaratilgan (1-jadval).

1-jadval
Respondentlarning demografik tahlili¹⁵

T/r	Davlati	Yoshi	Tashrif muddati	T/r	Davlati	Yoshi	Tashrif muddati
1	Germaniya	18-25	1-3 kun	34	Qozog'iston	36-45	1 haftadan ortiq
2	Italiya	26-35	4-7 kun	35	Turkiya	46-55	1-3 kun
3	Rossiya	36-45	1 haftadan ortiq	36	Yaponiya	56+	4-7 kun
4	Avstraliya	46-55	1-3 kun	37	Xitoy	18-25	1 haftadan ortiq
5	Fransiya	56+	4-7 kun	38	Kanada	26-35	1-3 kun
6	Ispaniya	18-25	1 haftadan ortiq	39	Malayziya	36-45	4-7 kun
7	Norvegiya	26-35	1-3 kun	40	Germaniya	46-55	1 haftadan ortiq
8	Portugaliya	36-45	4-7 kun	41	Italiya	56+	1-3 kun
9	Belgiya	46-55	1 haftadan ortiq	42	Rossiya	18-25	4-7 kun
10	Niderlandiya	56+	1-3 kun	43	Avstraliya	26-35	1 haftadan ortiq
11	Singapur	18-25	4-7 kun	44	Fransiya	36-45	1-3 kun
12	Buyuk Britaniya	26-35	1 haftadan ortiq	45	Ispaniya	46-55	4-7 kun
13	AQSh	36-45	1-3 kun	46	Norvegiya	56+	1 haftadan ortiq
14	Qozog'iston	46-55	4-7 kun	47	Portugaliya	18-25	1-3 kun
15	Turkiya	56+	1 haftadan ortiq	48	Belgiya	26-35	4-7 kun
16	Yaponiya	18-25	1-3 kun	49	Niderlandiya	36-45	1 haftadan ortiq
17	Xitoy	26-35	4-7 kun	50	Singapur	46-55	1-3 kun
18	Kanada	36-45	1 haftadan ortiq	51	Buyuk Britaniya	56+	4-7 kun
19	Malayziya	46-55	1-3 kun	52	AQSh	18-25	1 haftadan ortiq
20	Germaniya	56+	4-7 kun	53	Qozog'iston	26-35	1-3 kun
21	Italiya	18-25	1 haftadan ortiq	54	Turkiya	36-45	4-7 kun
22	Rossiya	26-35	1-3 kun	55	Yaponiya	46-55	1 haftadan ortiq
23	Avstraliya	36-45	4-7 kun	56	Xitoy	56+	1-3 kun
24	Fransiya	46-55	1 haftadan ortiq	57	Kanada	18-25	4-7 kun
25	Ispaniya	56+	1-3 kun	58	Malayziya	26-35	1 haftadan ortiq
26	Norvegiya	18-25	4-7 kun	59	Germaniya	36-45	1-3 kun
27	Portugaliya	26-35	1 haftadan ortiq	60	Italiya	46-55	4-7 kun
28	Belgiya	36-45	1-3 kun	61	Rossiya	56+	1 haftadan ortiq
29	Niderlandiya	46-55	4-7 kun	62	Avstraliya	18-25	1-3 kun

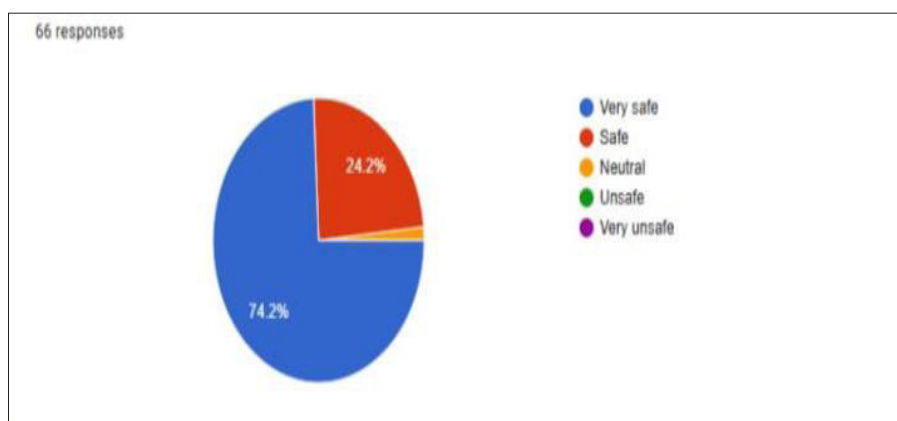
15 Manba: muallif ishlanmasi.

30	Singapur	56+	1 haftadan ortiq	63	Fransiya	26-35	4-7 kun
31	Buyuk Britaniya	18-25	1-3 kun	64	Ispaniya	36-45	1 haftadan ortiq
32	AQSh	26-35	4-7 kun	65	Norvegiya	46-55	1-3 kun
33	Qozog'iston	36-45	1 haftadan ortiq	66	Portugaliya	56+	4-7 kun

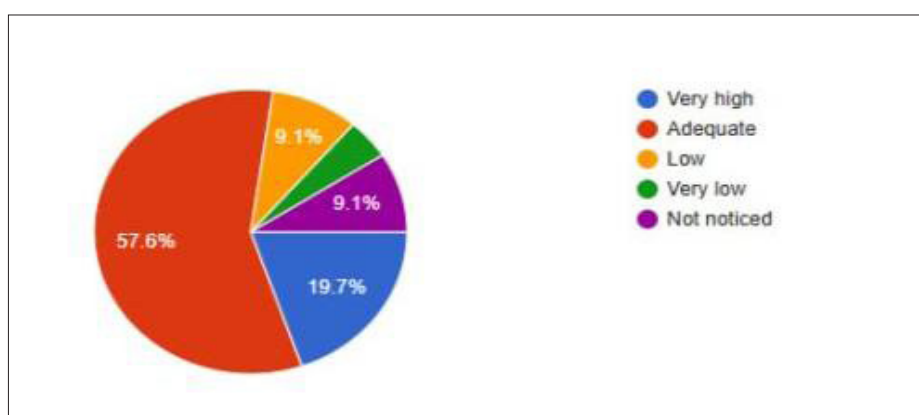
Ushbu savollarga ko'ra, Germaniyadan 21,2 % (14 kishi), Rossiyadan 9 % (6 kishi), Italiyadan 9 % (6 kishi), Avstraliyadan 4 nafar, Fransiya, Ispaniya va Norvegiyadan 3 nafardan, Portugaliya, Belgiya, Niderlandiya, Singapur, Buyuk Britaniya, AQSh va Qozog'istondan 2 nafardan, Turkiya, Yangi Zelandiya, Yaponiya, Chexiya, Vengriya, Finlyandiya, Qirg'iziston, Irlandiya, Avstriya, Xitoy, Kanada va Malayziya davlatlaridan 1 nafardan sayyoh tashrif buyurganligi aniqlandi.

Ishtirokchilar yosh taqsimotida eng yuqori ko'rsatkich 31,8 % (21 kishi) bilan 65–75 yosh oralig'idagi, eng kam ko'rsatkich esa 10,6 % (7 kishi) bilan 45–55 yoshdagi sayyohlarni tashkil etadi. Ularning 60,6 % (40 kishi) ushbu hududda 1–2 kun davomida va 31,8 % (21 kishi) 3–5 kungacha Buxoroda qolishlarini ta'kidlashgan (1-rasm).

1-rasm. Turistlarning umumiy xavfsizlik hissi¹⁶

To'plangan statistika bo'yicha 49 nafar (74,2 %) — juda xavfsiz, 16 nafar (24,2 %) — xavfsiz va faqat 1 nafar (1,5 %) sayyoh neytral javob variantini belgilagan (2-rasm).

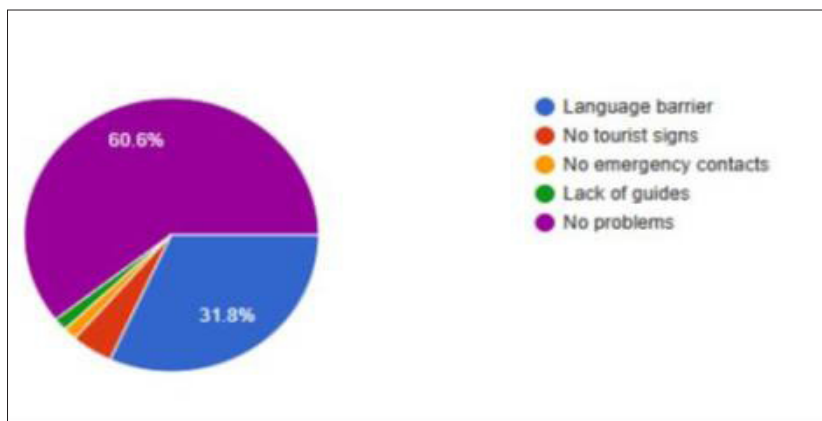

2-rasm. Xavfsizlik nazorati bo'yicha tahlili¹⁷

2-rasmda keltirilgan xavfsizlik nazorati bo'yicha berilgan savolga 57,6 % (38 nafar) respondent yetarli va 19,7 % (13 nafar) juda yuqori ko'rsatkichlarda Buxoro turistik hududida politsiya nazorati faoliyatini a'lo darajada baholagan. Shuningdek, respondentlar orasida eng kam ko'rsatkichlar bilan 4,5 % (3 nafar) juda past, 9,1 % (6 nafar) past va 9,1 % (6 nafar) xavfsizlik nazoratini sezmaganligini ta'kidlagan (3-rasm).

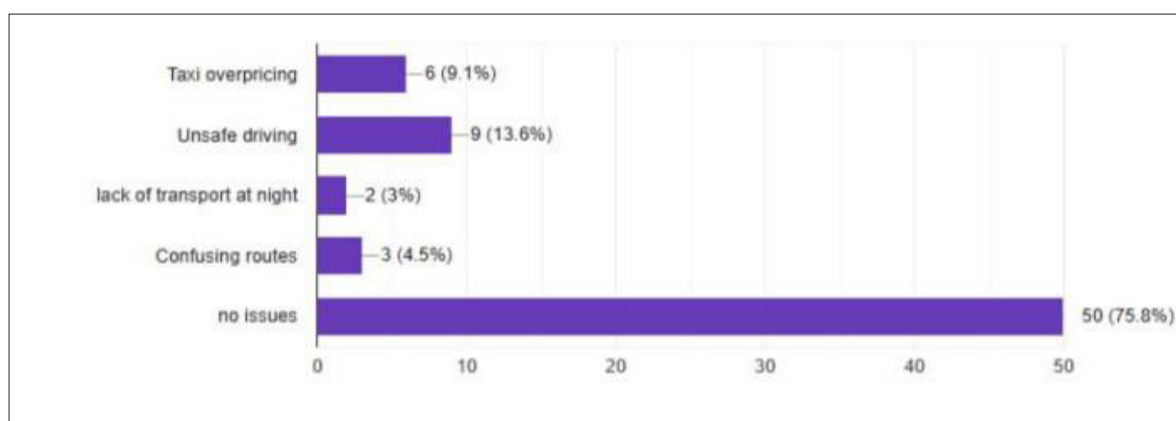
16 Tadqiqotlar asosida olingan natijalar

17 Tadqiqotlar asosida olingan natijalar

3-rasm. Ma'lumot yetishmasligi tufayli qanday muammolarga duch keldingiz?¹⁸

Axborot yetishmovchiligi borasida respondentlarning 60,6 % (40 nafar) hech qanday muammoga duch kelmaganligini, bunga qarama-qarshi holatda esa 1,5 % (1 nafar) gidlar yetishmovchiligi va 1,5 % (1 nafar) turistik hududda favqulodda xizmat aloqa raqamlari ko'rsatilmaganligidan aziyat chekkanini aytgan (4-rasm).

4-rasm. Sayyohlar duch kelgan muammolar¹⁹

Respondentlar sayohat davomida firibgarlikka uchramagan, ammo mahalliy aholi tomonidan bezovtalik 3 % va cho'ntak o'g'irliigi 3 % (2 nafar) bilan bog'liq holatlar qayd etilgan. Bozor, do'kon va taksi xizmatida yuqori narxlardan 16,7 % (11 nafari) zarar ko'rgan.

Respondentlarning aksariyati — 49 nafar (74,2 %) o'zini xavfsiz his qilgani Buxoroda shakllangan xavfsizlik muhiti turistlarning destinatsiyaga bo'lgan ishonchini oshirayotganini ko'rsatadi. Bu esa Perceived Risk Theory'da ta'kidlangan xavfsizlik hissining sayohat qaroriga ta'sir qilishini tasdiqlaydi.

Xavfsizlik borasida 57,6 % (38 nafar) yetarli va 19,7 % (13 nafar) juda yuqori — ushbu ko'rsatkichlar turistik hududlarda politsiya nazorati faoliyatini hamda turizm sohasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar, Prezident Farmonlarining kuchga kirganligini dalil sifatida ko'rsatib beradi. Ammo sayyohlar orasida, rasmda ko'rsatilganidek, turizm politsiyasi nazoratini 4,5 % juda past yoki 9,1 % sezilmadi kabi javob berganlar ham bo'ldi. Ushbu javoblar ham, albatta, ahamiyatga ega va soha ustida yanada mukammalroq ishlar olib borishga undaydi.

Bauerning "Perceived Risk Theory" nazariyasida aytilganidek, real xavf kichik bo'lsa ham, ya'ni taksi narxlari (6 nafar, 9,1 %), xavfsiz haydash (9 nafar, 13,6 %), tunda mashina yetishmovchiligi (2 nafar, 3 %), o'g'irlik (2 nafar, 3 %), til muammolari (21 nafar, 31,8 %) kabi ayrim holatlar turistlar uchun xizmatlar sifatini yanada takomillashtirish imkoniyatlari mavjudligini ko'rsatadi. Qolaversa, so'rovnoma to'ldirilguncha suhbat davomida mehmonxonalarda malakali kadrlar salohiyatini yanada rivojlantirish va sayyohlarning muammolarini yanada samarali hal etish bo'yicha imkoniyatlar mavjudligi ta'kidlandi. Ushbu yo'nalishlarda olib boriladigan ishlar qayta tashrif buyuruvchilar sonining ortishiga va yangi sayyohlarni jalb etishga xizmat qilishi mumkin.

¹⁸ Tadqiqotlar asosida olingan natijalar

¹⁹ Tadqiqotlar asosida olingan natijalar

Umuman olganda, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, Buxoroga tashrif buyurgan sayyohlarning ko'p qismi o'zini xavfsiz his qiladi va bu turizmni rivojlantirish, xavfsiz hudud rejasini amalga oshirishga qaratilgan tadbirlar samarasi ekanligini ifodalaydi. Mavjud kamchiliklar ustida ishlash va ularni bartaraf etish talab etiladi, shundagina qayta tashriflar soni ortadi va butunlay xavfsiz hudud maqomi oshadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xavfsizlik — bu inson, jamiyat yoki davlatning turli xavf va tahdidlardan himoyalangan holati hisoblanadi. U odamlarning hayoti, sog'lig'i, mol-mulki va ruhiy holatini saqlashga xizmat qiladi.

Turizm sohasida xavfsizlik deganda esa turistlarning sayohat davomida o'zini himoyalangan, xotirjam va xavf-xatarsiz his qilishi tushuniladi.

So'nggi yillarda mamlakatimizga tashrif buyuruvchilar soni aynan siyosiy xavfsizlik natijasida oshib borayotganligini isbotladi. Tashrif davomida sayyohlar chindan ham xavfsiz davlat ekanligiga amin bo'lishganmi yoki muammolarga duch kelishganini aniqlash maqsadida tadqiqot ishlari olib borildi. Bu tadqiqot bir hafta davomida 66 nafar xorijiy sayyoh orasida o'tkazildi va qisman bo'lsa-da, natijaga erishdi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, aytilganidek, chindan ham nafaqat Buxoro hududi, balki butun O'zbekiston hududi turizm uchun juda xavfsiz hisoblanadi. Sayyohlarning aksariyati o'zini xavfsiz his qilganini ta'kidlashadi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga asoslangan holda bir necha takliflarni amalga oshirish hududda sayyohlar xavfsizligi darajasini oshirishga xizmat qiladi. Hudud imijini, xavfsizligini yuksaltirishga qaratilgan qaror va farmonlarni yanada takomillashtirish va ularni to'liq amalda qo'llash hamda rioya qilish, muloqotdagi to'siqlar, kadrlar yetishmovchiligining oldini olish maqsadida:

1. Xorijiy tillarni o'qitishni kuchaytirish, mehmonxona, restoran va turistik obyektlarda QR-kodli ko'p tilli ma'lumotlarni joriy qilish, yo'l ko'rsatkichlari, menyular va tarixiy obyekt ma'lumotlarini kamida ingliz va rus tillarida berish;

2. Talabalarni o'qish davrida mehmonxona, turfirma va gidlik faoliyatiga jalb qilish, yoshlar orasida turizmning daromadli va istiqbolli soha ekanligini targ'ib qilish, turizm rivojlangan davlatlar bilan tajriba almashish dasturlarini tashkil qilish.

Firibgarlik va yuqori narxlarni bartaraf qilish maqsadida esa:

1. Turistik xizmat ko'rsatuvchi tashkilotlarni muntazam tekshirish, litsenziyasiz gid va noqonuniy xizmatlarga qarshi qat'iy choralar ko'rish, rasmiy turizm platformalari va mobil ilovalarda tasdiqlangan narxlar hamda xizmatlar ro'yxatini joylashtirish;

2. Taksi, ekskursiya, mehmonxona va suvenir mahsulotlari uchun tavsiya etilgan narx diapazonini ishlab chiqish;

3. Narx belgilashda ochiqlik siyosatini olib borish, turistik hududlarda muntazam narx monitoringini o'tkazish, asossiz narx oshirgan tadbirkorlarga nisbatan intizomiy choralarini qo'llash va shu kabi bir qancha takliflarni amalda qo'llash orqali turistlar ishonchining oshishi, xizmat sifatining yaxshilanishi hamda hududning turistik obro'si va imijining mustahkamlanishi, turistlar sonining ortishiga yordam beradi.

Tadqiqot O'zbekiston Respublikasining Buxoro turistik hududi bilan cheklangan. Ushbu tadqiqot natijalari orqali "O'zbekiston butunlay xavfsiz mamlakat" deb atab bo'lmaydi. Kelajakda boshqa turistik hududlar, ya'ni Samarqand va Xivada ham tadqiqot o'tkazib, hududlar orasida solishtirish va taqqoslash amalga oshirib, O'zbekiston haqida so'nggi xulosani e'lon qilish mumkin. Bundan tashqari, tadqiqot natijalari Bauerning nazariyasi asosida tahlil qilinganligi sababli, so'rovnomaning qolgan natijalari ochib berilmadi. So'rovnomada yuqori narxlar, videokuzatuv, turizm politsiyasi nazoratiga ko'p e'tibor qaratilgan, shu sababli keyingi tadqiqotlarda piyodalar o'tish yo'lagida mahalliy aholining munosabati, bozor sotuvchilarining sotuv jarayonidagi tazyiqlariga uchrash holatlari haqida savollar yuzasidan ham tadqiqot o'tkazilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. UNWTO (World Tourism Organization). (2023). International Tourism and Safety Report
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.01.2019-yildagi "O'zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-5611-sonli Farmoni // URL: <https://lex.uz/docs/-4143188>
3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi rasmiy veb sayti - <https://stat.uz/uz/>
4. Yuz.uz axborot portali - Safety Perception Index bo'yicha ma'lumotlar <https://yuz.uz/index.php/ru/news/uzbekistan-zanyal-pervoe-mesto-v-reytinge-samx-bezopasnx-stran>
5. Bauer, R.A. (1960). Consumer Behavior as Risk Taking. Dynamic Marketing for a Changing World. American Marketing Association.

6. Yang, E.C.L., & Nair, V. (2015). Tourism at Risk: A Review of Risk and Perceived Risk in Tourism. *Asia-Pacific Journal of Innovation in Hospitality and Tourism*.
7. Sánchez-González, P. va boshqalar. (2024). Smart Tourist Destinations (STD) Management and Security from a Systematic and Bibliometric Review.
8. Baş, M., & Bayraktaroğlu, E. (2024). Crime in Tourism: A Systematic Literature Review and Bibliometric Analysis.
9. Cohen, E. (1972). Toward a Sociology of International Tourism. *Social Research*, 39(1), 164–182.
10. Pizam, A., & Mansfeld, Y. (1996). *Tourism, Crime and International Security Issues*. Wiley Publishing.
11. Ding, G., & Wu, J. (2022). Influence of tourism safety perception on destination image: A case study of Xinjiang, China. *Sustainability*, 14(3), 1663.
12. Khasawneh, M. S., & Alfandi, A. M. (2019). Determining behaviour intentions from the overall destination image and risk perception. *Tourism and hospitality management*, 25(2), 355-375.
13. Najar, A. H., & Rather, A. H. (2023). Assessing the relationship of perceived risks with destination image and destination loyalty: a tourist's perspective visiting volatile destinations. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(3), 1357-1379.
14. Hsu, S. C., Lin, C. T., & Lee, C. (2017). Measuring the effect of outbound Chinese tourists travel decision-making through tourism destination image and travel safety and security. *Journal of Information and Optimization Sciences*, 38(3-4), 559-584.
15. <https://www.numbeo.com/crime/>
16. <https://www.visionofhumanity.org/maps/>
17. Dushanova, Y., Kadirova, S., Kurbanova, M., & Khaydarova, D. (2025). Smart and inclusive tourism in Bukhara: towards accessibility in heritage city. *Frontiers in Sports and Active Living*, 7, 1624663.
18. Ibragimov, N., & Kurbanova, M. (2016). Destination marketing approach of enhancing the competitiveness of Bukhara tourist destination. *Наука. Мысль: электронный периодический журнал*, (9), 105-109.
19. Nematilloevna, K. N., Salimovna, N. G., & Muxammedovna, T. M. (2021). Potential, Mechanisms and Scenarios of Sustainable Tourism Development in Regions of Uzbekistan. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 2(12), 32-39.
20. Qizi, X. N. N. (2025). MUHOFAZA QILISH VA BARQAROR RIVOJLANISH: EKOTURIZMNING ILMIY JIHATLARI VA MONVISO TRANSCHEGARAVIY BIOSFERA QO 'RIQXONASI TAJRIBASI TAHLILI. *Raqamli iqtisodiyot (Цифровая экономика)*, (10), 759-774.
21. Хайруллаева, Н. Н. (2017). CONDITIONS AND FEATURES OF DEVELOPMENT OF SUSTAINABLE NATURE-BASED TOURISM. In *СОВРЕМЕННОЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ СОСТОЯНИЕ ПРИРОДНОЙ СРЕДЫ И НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ* (pp. 174-177).

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/5

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>